

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Pasteursingel 29b, Rotterdam-7

G. VAN ATTEN — GORINCHEM

Geesten uit de afgrond

Openb. 9:1-12

De Here komt! Dat kondigen de bazuinen aan. Hij komt met het vuur van Zijn oordelen, dat genomen is van het altaar, waarop de gebeden van alle heiligen geofferd zijn. Bij de eerste bazuinen zag Johannes iets als vuur vallen.

Ook bij de vijfde buis is dat zo. Johannes ziet een ster op aarde liggen, die uit de hemel gevallen is. Hij ziet haar niet vallen, hij ziet haar liggen, maar kent haar oorsprong. In vs 11 blijkt: die ster is de engel van de afgrond. Ze draagt de naam: Abaddon, Apollyon, Vernieler. De satan zelf. Van hen zegt de Here Jezus in Luk. 10:17: Ik zag de satan als een bliksem uit de hemel vallen. Van de satan en zijn engelen zegt de bijbel: Ze zijn aan hun oorsprong ontrouw geworden (Judas: 6). De Here heeft ze voor het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder donkerheid bewaard gehouden. In 2 Petr. 2:4 lezen we, dat de Here hen, door hen in de afgrond te werpen, aan de krachten der duisternis heeft overgegeven om hen tot het oordeel te bewaren.

Voor dat oordeel komt, worden ze nog een poosje losgelaten: de gevallen ster krijgt de sleutel van de afgrond. De satan mag zijn legermachten op de aarde los laten.

—o—

Uit de put stijgt dan dikke, zwarte, licht en lucht bedervende rook omhoog. Het wordt donker. Angstwekkend en wanhopig makend donker.

Als de rookwolk een sprinkhanenzwerm voortbrengt, blijven die angst en die wanhoop. Straks blijkt immers: de mensen zullen niet meer willen leven. Ze zoeken de dood, zonder die te vinden. Dat is toch wel de uiterste wanhoop. Ons spreekwoord zegt: zolang er leven is, is er hoop. En: hoop doet leven. Maar onder de pijn, die deze sprinkhanenzwerm gaat veroorzaken, wil niemand meer leven. De mensen zoeken de dood. Het leven is de moeite niet meer waard.

—o—

Op die manier maakt de Here de wereld rijp voor Zijn grote dag. En daarmee ook voor de

bevrijding van Zijn volk. Dat leert de geschiedenis op dezelfde manier als het boek Openbaring. Eén van de plagen, waarmee de HERE Egypte sloeg, was een sprinkhanenplaag. En de profeet Joël ziet een leger van sprinkhanen als voorbode van de dag des HEREN (hoofdstuk 1 en 2). In Joël 2 gaat het beeld dan verschuiven: de sprinkhanenzwerm wordt een vijandelijk leger, dat het land gaat vernietigen. Ook de sprinkhanen, die Johannes ziet, de geesten uit de afgrond, treden op in de mensenwereld. Ze hebben een mensengezicht. Daaruit mag m.i. worden afgeleid, dat de geesten optreden door mensen. Door menselijke gedachten, filosofieën, ideologieën, heerszucht. Laten we er niet naïef aan voorbijzien, dat in god-loze en god-loochenende filosofieën demonische machten op aarde bezig zijn.

Die mensen krijgen een enorme invloed. De sprinkhanen, die Johannes ziet, hebben de gedaante van een oorlogspaar. Ze zijn vechtlustig. En ze komen tevoorschijn als overwinnaars: ze dragen een krans. Ze zijn ook vrijwel onoverwinnelijk, goed beschermd door een borstschild als een ijzeren harnas. Ze hebben leeuwentanden: dreigend en verscheurend. Hun haar is als vrouwenhaar, waarmee de verleidelijkheid zal worden aangeduid. Het grootste venijn zit in de staart: ze hebben staarten als scorpioenen, waarmee ze de mensen pijnigen.

Dit alles gebeurt met groot geweld. Hun optrekken klinkt als het gedruis van een leger, als het geratel van oprukkende tanks. Dit giftige geweld zal de mensen brengen tot de wanhoop, waarover ik boven sprak: het zoeken van de dood, zonder die te vinden.

—o—

Waarom moeten we denken ter verklaring van dit visioen? Er zijn uitleggers, die denken aan ziekten; aan epidemieën van een wel pijnlijke en nare, maar niet dodelijke kwaal.

Toch komt het me voor, dat we, met name omdat de geesten in de mensenwereld optreden (hun mensengezicht) de verklaring in een andere richting moeten

zoeken. Ze zal m.i. meer in de lijn liggen van Paulus' spreken (Ef. 6) over de geestelijke boosheden in de lucht. We hebben de tekening die dr Francis A. Schaeffer geeft in zijn boek: de God die leeft, van de ontwikkeling van het moderne denken en de moderne kunst. In de geschiedenis van de cultuur ziet hij een breukpunt optreden: de lijn der wanhoop. Hij tekent de verschillende stappen op die wanhoopslijn, te beginnen met de filosofie van Hegel, doorgaand in kunst, cultuur, theologie en moderne mystiek. Hoeveel uitingen van het moderne levensgevoel getuigen niet van uitzichtloosheid en leegte?

We voelen iets van de alle gevoelens neerslaande tyrannie van het communisme, als we denken aan Hongarije 1956 en aan de onderdrukking van de Tsjechoslowaakse „lente“, die nog vers in ons geheugen liggen. Maar meer nog dan onder die druk vertoont zich de wanhoop in de westerse welvaartsmaatschappij. In vrijheid kan het menselijk gevoel zich uiten. Maar wat de meeste weerklank vindt — de top-10, 20 of 30 haalt — is niet altijd het vrolijkst; integendeel. We zien de troosteloosheid groeien; wellicht het sterkst waar mensen — meestal jongeren — vluchten in gebruik van drugs. Is er een mogelijkheid, om aan de wanhoop te ontkomen.

—o—

Vol vertroosting en bemoediging laat het visioen zien, dat aan het demonisch ongedierte beperkingen zijn opgelegd.

Het zijn sprinkhanen — maar ze mogen zich in hun vernielzucht niet uitleven. Hun wordt gezegd, dat zij aan het gras der aarde geen schade zouden toebrengen, noch aan enig gewas, noch aan enige boom, maar alleen aan de mensen, die het zegel van God niet op hun voorhoofden hadden. De sprinkhaan mag niet doen wat in haar natuur ligt: alles kaal vreten. Een tweede beperking is: de pijniging duurt vijf maanden. Zo lang schijnt het sprinkhanenseizoen te duren. Dus: maar één seizoen mogen ze hun giftig werk verrichten. Er komt weer een eind aan. Mede daardoor zal ook van deze plaag, net als bij de profeet Joël als die over de sprinkhanenplaag spreekt, die aan de dag des HEREN voorafgaat, een sterke roep tot bekering uitgaan. Hier staat het er niet bij, maar in het volgende gedeelte, bij de 6e buis, wel: zij bekeerden zich niet. En dat was toch eigenlijk wel de bedoeling; in ieder geval mogelijk.

De weg uit de wanhoop wordt ook duidelijk aangewezen. Want de sprinkhanen zullen geen schade kunnen doen aan de mensen, die

het zegel Gods hebben. Die vallen aan de uiterste wanhoop niet ten prooi. Zij zijn het eigendom van de levende God, die hoop en troost geeft. Hoofdstuk 7 heeft over die verzegeling gesproken. Dat zegel Gods beschermt Zijn kinderen.

Ik denk nu weer aan Luk. 10:17. De Here Jezus zei daar: Ik zag de satan als een bliksem uit de hemel vallen. En Hij vervolgt: Zie, Ik heb U macht gegeven om op slangen en scorpioenen te treden en tegen de gehele legermacht van de vijand; en niets zal U enig kwaad doen.

Macht tegen de hele legermacht van de vijand!!

Waarom tobben we eigenlijk zo vaak, en kijken we zo hoog op tegen de vijand? Al grijnsd' ook de open hel ons aan met al haar duiv'lentallen — toch zal geen vrees ons nederslaan... zong Luther. Het vervolg: toch doen wij 't krijgslied schallen! — mag wellicht wat te krijgshaftig klinken, die eerste regels zijn waar! Het gevaar zit er in, dat een mens in een krijgshaftige houding de kracht van de tegenstander onderschat, zijn eigen vermogens overschat. De verzegelden, over wie we met hoofdstuk 7 spraken, zijn, naar uit Ezech. 9 bleek, niet de meest militante figuren waarschijnlijk. Ze treurden om de zonden van hun volk. Ze leefden ootmoedig met de HERE, hun God. Maar ze hebben macht op slangen en scorpioenen te treden en tegen de gehele legermacht van de vijand. Is dat niet genoeg?

Over alle menselijke hopeloosheid heen reikt de hoop van Gods kinderen naar de beloften van hun Vader; alle demonische machten in deze wereld ten spijt. Want die machten moeten halt houden voor het zegel Gods. Voor het ootmoedig geloof en vertrouwen van de kinderen des Heren. Dat is onze troost — en onze kracht in deze wereld.

IN DIT NUMMER

Pagina 105

Ds G. van Atten,
Geesten uit de afgrond

Pagina 106

Prof. C. Veenhof,
De zogenaamde „christelijke“
feestdagen

Pagina 107

Drs H. E. S. Woldring,
Polemiek en ethiek (slot)

Pagina 108-109

D. W. L. Milo,
Arbeid adelt (lied van de arbeid)
A. H. Bergsma (arts),
Gebed en geneeskunde

Pagina 110

C. J. van der Mark,
Thessaloniki
T. Roosendaal,
Kies met verstand uw krant

De zogenaamde „christelijke” feestdagen

In de kerken wordt steeds meer nadruk gelegd op en drukte gemaakt van de z.g. „christelijke feestdagen”. Het is uit historisch, zowel als uit dogmatisch en liturgisch oogpunt interessant na te gaan hoe men tot de viering daarvan is gekomen. Daarachter scholen allerlei zwaarwichtige beschouwingen. Evenals achter de constructie van het z.g. „kerkelijk jaar”. Soms was de oorsprong van zo'n „christelijke feestdag” zeer dubieus. Misschien herinnert zich een enkele lezer nog wel wat ik over het ontstaan van het kerstfeest schreef. Ik heb eens nagegaan hoe Calvijn over de „christelijke feestdagen” oordeelde. Het resultaat daarvan vindt men — ten dele — hier.

★ ★ ★

In Genève had men reeds voor Calvijn daar kwam de „feestdagen” afgeschaft. Calvijn heeft dat zelf verteld in een brief aan de raad van Bern, geschreven febr. 1552. Hij zegt daarin letterlijk: „Wat de feestdagen betreft, zij waren te Genève afgeschaft voordat ik Frankrijk verliet. En zij, die dat hadden teweeggebracht, hadden dit niet gedaan uit strijdzucht of hatelijkheid, maar alleen om de superstitie weg te doen, die onder het Pausdom geheerst had.” Onder de pressie van de toen zeer machtige stad Bern, werden in 1539 de „feestdagen” in Genève weer ingevoerd. De tegenstanders van Calvijn in Genève waren daar erg vóór. Want ze wilden met die invoering hun vijand een „hak” zetten. Dat lukte hen evenwel niet. Want Calvijn erkende t.a.v. die feestdagen ten volle de „Christelijke vrijheid”. Dat wil zeggen: er was naar zijn overtuiging geen uitdrukkelijk Goddelijk voorschrift, noch vóór de invoering daarvan, noch voor de afschaffing daarvan. Daarom zou Calvijn, al was hij sterk vóór de afschaffing van die dagen, toch nooit vechten, noch voor hun invoering, noch voor de afschaffing ervan. Om dergelijke dingen mocht men, zo was zijn vaste overtuiging, de kerk nimmer in beroering brengen. Wat de kwestie van het al of niet preken op deze dagen betreft — daarover kón zelfs geen kwestie ontstaan. Want in Genève werd elke dag gepreekt! Waar Calvijn wel tegen was, en heel erg fel tegen ook, was de bemoeiing van de Overheid met deze dingen. Als de Overheid beval, dat de feestdagen moesten afgeschaft of ingevoerd worden, dan kwam Calvijn met alle macht in

Kerkelijk Leven

het geweer! Want daar had ze niets over te zeggen. En strijd over de viering van de feestdagen was dán geen strijd meer dáárover, maar alleen tegen het machtsmisbruik van de Overheid in kerkelijke aangelegenheden. En de strijd tegen een dergelijke overheidsinmenging nam Calvijn zo ernstig op, dat hij daarvoor zelfs een schorsing riskeerde. Over de feestdagen moest naar Calvijns overtuiging een synodebeslissing — ja inderdaad een synode. Calvijn wilde over zulke kwesties niet alleen beslissen. Hij wilde ook niet dat een enkele kerk alléén dat deed. Hij geloofde echt „de gemeenschap der heiligen” en het „met alle heiligen”. Hij wist dat hij en de kerk van Genève niet alleen wijs waren en niet alléén de Geest hadden ontvangen. En daarom wilde hij dat over deze en andere zaken de kerken tezamen, in een synode zouden oordelen.

★ ★ ★

Toen Calvijn o.a. om zijn niet willen buigen voor overheidsbepalingen inzake de kerkelijke feestdagen uit Genève was gejaagd, heeft hij zijn oordeel over de zaak van de feestdagen duidelijk geformuleerd. Hij schreef nl. aan de synode van Zürich, aan welker oordeel hij de zaak van zijn verbanning voorlegde, o.a. deze woorden: „Wat de feestdagen betreft, zijn wij in een moeilijkheid die zeer ingewikkeld is, gelijk wij altijd erkend hebben, en wij kunnen op geen andere voorwaarde toestaan, dat de vier feestdagen (Kerstmis, Besnijdenis (1 jan.), Maria Boodschap (25 maart) en Hemelvaartsdag) worden ingesteld, dan wanneer het al te gebiedende van hun uitschrijving worde weggenomen, en het vrij sta aan hen, die zulks wilen, om zich na de preek aan het werk te begeven. Wij durven echter de deur niet open stellen voor zoveel troebelen, als wij voorzien, dat er ontstaan zullen, wanneer anders bepaald wordt.” En voorts: „Dit nu oordelen wij de de beste en geschiktste wijze om de gelijkvormigheid te aanvaarden, dat de Berner gezanten in het openbaar betuigen, dat zij de ceremoniën, die tot nu toe bij ons in acht genomen zijn, volstrekt niet afkeuren, en dat de reden, waarom zij hierin verandering wens in geen enkel opzicht hierin gelegen is, dat zij iets daarvan in strijd zouden achten met de zuiverheid der Schrift; maar dat zij eniglijk bedoelen eendracht en eenheid te verkrijgen, die gewoon-

lijk bevorderd wordt door gelijkheid van ceremoniën. Dat dan ook onzerzijds een preek gehouden worde over de vrijheid der ceremoniën, terwijl wij voorts het volk vermanen tot gelijkvormigheid, met voorstelling van de daartoe dringende redenen. En ten slotte worde aan de kerk hare vrije beslissing gelaten. Want zo zal aan kleine ergernissen worden tegemoet gekomen, zullen de gemoederen der goedgezinden, die er nu enigszins afkerig van zijn, worden voorbereid, en zal de zaak met betamelijke orde tot stand komen.”

Hoewel Calvijn persoonlijk de feestdagen graag afgeschaft wilde zien, wilde hij ze wel accepteren. Evenwel slechts onder deze vierderlei voorwaarden.

1e. Ze mogen nooit gebiedend worden opgelegd. Want Calvijn was een felle tegenstander van het bindend opleggen aan de gemeente van iets, dat niet door God zelf was voorgeschreven.

2e. Men moet bij de invoering van deze feestdagen uitdrukkelijk erkennen, dat het niet-houden ervan niet ingaat tegen Gods wil.

3e. De invoering geschiede vooral om tussen de onderscheidene kerken een gelijkheid van praktijk te verkrijgen ten aanzien van die middelmatige dingen als kerkelijke ceremoniën en feestdagen. Calvijn kent aan deze eenheid een grote waarde toe. Hij verfoeit het als afzonderlijke kerken in deze op eigen houtje van de andere afwijken.

4e. De regeling van deze aangelegenheid geschiede uitsluitend door de kerken zelf, in een kerkelijke vergadering bijeen, zonder enige inmenging van de overheid.

★ ★ ★

Toen Calvijn in 1541 in Genève terugkeerde, na drie jaar verbannen te zijn geweest, waren de feestdagen nog steeds in ere. En, geheel in de lijn van Calvijn, begon hij rustig met die te accepteren. Hij maakte geen drukte over dergelijke dingen. Vermoedelijk had hij de afschaffing ervan gemakkelijk kunnen bereiken. Calvijn kon in de eerste tijd na zijn terugkeer heel veel dingen gemakkelijk gedaan krijgen. Maar hij verzet er dan geen stap voor, hij trekt er zijn jas niet voor uit! Er waren belangrijker dingen te doen. En voorts voelde hij er niets voor de goede verstandhouding met Bern, waar men zeer geporteerd was voor die feestdagen, om zo'n paar onnozele dagen te verstoren. „Een goede verstandhouding met onze burens (dat is: met Bern) en ook, indien zij daartoe mede genegen zijn, een broederlijke welwillendheid, zal ik met de meest mogelijke trouw en ijver bevorderen. Zeker zal ik aan niemand, voor zoveel het aan mij staat, gelegenheid tot aanstoot geven”, schreef hij eens aan Bucer.

Maar deze houding van Calvijn was toch niet maar een geheel lijdelijk berusten in de situatie. Afschaffing van de feestdagen bleef zijn doel. Dat kan men vooral hieruit zien, dat hij in zijn kerkorde van 1541, waarin het gehele kerkelijke leven geregeld wordt, van de feestdagen niet rept. En bovendien blijft hij de gemeente waarschuwen tegen het roomse zuurdesem inzake de feestdagen. Langzamerhand werd de situatie in Genève gunstiger voor het af-

Pastorale notities

De goede boodschap dóórgeven

Evangeliseren is door woord en daad getuigenis geven van het Evangelie, overal waar de HERE ons gelegenheid geeft en ons met mensen in aanraking brengt. Het is de vreugdeboodschap doorgeven, dat Jezus de Heer is en dat we in Hem geloven moeten.

We behoeven daarvoor niet eens opzettelijk mensen op te zoeken, want de HERE brengt ze iedere dag op onze weg. Met hoeveel afvallige en Christus-ongehoorzame kerkelijke en onkerkelijke mensen komen we niet in aanraking, in ons werk, in ons huis en bij de weg?

Evangeliseren is Christen zijn in handel en wandel. Evangeliseren is de zonde tegenstaan, ieder in zijn eigen omgeving, op de plaats waar de HERE ons in het leven stelt.

Evangeliseren is ons voor de goede belijdenis nooit schamen. Evangeliseren is recht doen en getrouwheid lief hebben en ootmoedig wandelen met onze God. Evangeliseren is de Geest van Christus openbaren in barmhertigheid en ontferming jegens ellendigen en verdrukten. Evangeliseren is ons aller christenroeping.

Ze behoeft niet iedereen zo maar aan te klampen. Ze richt zich niet tot opzettelijk opgezochte evangelisatie-objecten, die we gaan 'bewerken'. Maar ze is eenvoudig doen, wat de HERE in zijn vrijmacht gebruiken kan om onze naaste ook voor Christus te winnen.

Onze gemeente evangeliseert, in zover ze waarlijk door het geloof leeft.

Onze gemeenteleden, klein en groot, evangeliseren als de HERE ze getrouwmakende genade geeft, om in de vreze des HEREN te wandelen: onberispelijk en oprecht, kinderen van God zijnde, onstraffelijk in het midden van een krom en verdraaid geslacht, onder hetwelk ze schijnen als lichten in de wereld (Filipp. 2:15). En de ambtsdragers in de kerk zullen dan hun opzicht en zorg ook uitstrekken over hen, die de HERE weer vragende en zoekende en begerig maakt om het Woord te horen.

Ongetwijfeld is Evangelisatie vóór alles dit!

Er zijn nog andere manieren om de goede boodschap uit te dragen. Door lectuur en samenkomsten. Meer methodisch en organisatorisch. Toch zou ik willen zeggen, hoe minder kunstmatig, opzettelijk, reclameachtig, rumoerig en gewild, des te beter. Te meer ook in de geest van Hem, die bij zijn prediking van het koninkrijk Gods niet twistte of schreeuwde, noch zijn stem verhief op de straten.

B. Telder, Bilthoven

schaffen van de feestdagen. Eerst werden ze geheel als de zondag gevierd. Maar op 22 mei 1544 zegt Calvijn in de Raad met het oog op het wegnemen van allerlei superstitie ten aanzien van de feestdagen: „het zou goed zijn op ieder van die dagen des morgens te preken; en dat het na het eten aan ieder vrij zou staan te werken of terusten.” In dec. 1544 wordt dan besloten: dat er geen reden was om meer dan één dienst te houden ter gelegenheid van de vier feestdagen.”

Maar toen tengevolge van het al of niet waarnemen van de feestdagen burgertwisten en vechtpartijen in Genève ontstonden, besloot de Raad in 1550 alle feestdagen af te schaffen, „alleen de zondag” behoudende, gelijk door

God verordineerd is. Calvijn was er blij en verwonderd over dat dat toen zo vlot ging.

☆☆☆

Calvijn hield zich nu stipt aan deze bepaling. Dat kan men aan zijn preken zien. Zoals men weet, preekte Calvijn altijd over „vervolgstoffen”. Zo behandelde hij b.v. van 20 maart 1554 tot 26 juni 1566 in tweehonderd (!!) weekbeurten geheel Deuteronomium. 25 december 1555 — een woensdag — was „aan de orde van behandeling” Deut. 21:10-14, waarin gesproken wordt over de voorschriften ten aanzien van een heidense vrouw, die door een Israëliet in de oorlog was buit gemaakt en door hem tot vrouw wordt begeerd. Welnu, daar preekte Calvijn toen over!

Wat zou er een gejammer opgaan, ook onder de stoerst gereformeerden, als een dominee het in onze tijd waagde zo'n weinig „feestelijke”, „stof” op de kerstdagen te bespreken!

Ik heb in de lange rij van preken, welke Calvijn heeft gehouden — ruim 1600 van de 4000 zijn er bewaard gebleven — niet meer dan vier maal preken kunnen ontdekken, die met de kerkelijke feestdagen rekening hielden. Op Pasen 1559 preekte Calvijn, nadat hij 's morgens een vervolgprek over de brief aan de Efeziërs had gehouden, 's middags over Matth. 28 vs 1 v. In 1560 gaf hij — óók alleen in de middagdiensten, 's mor-

gens ging Calvijn rustig door met zijn preken over Mattheüs — een paas- en een pinksterprek. En in de week vóór Pasen in 1562 hield Calvijn een reeks lijdenspreken over Matth. 26 en 27. Maar dat is ook alles!

☆☆☆

Het is merkwaardig, dat telkens wanneer er reformatie in de kerk kwam, ook steeds het verlangen naar het uitsluitend vieren van de zondag als enige en ware kerkelijke feestdag opkwam.

Op de allereerste synode van de Afscheidenen, vanwege de vervolging in het geheim gehouden, werd ook over de feestdagen gesproken. En men deed daaromtrent de volgende echt Calvijnspraak (art. 63):

Daar de Heilige Schrift even sterk de geloovigen vermaant, om te staan in de vrijheid, waarmede Christus hen heeft vrijgemaakt, als tot het in acht nemen der goddelijke ordinantiën, zoo zal men zich in de gemeente Christi zorgvuldig wachten, om, nevens de stipte heiliging van 's Heeren dag, die menschen te verpigten tot het vieren van zoogenaamde Feestdagen, welke de Heere niet in Zijn Woord verordineerd heeft. De dag des Heeren is door God zelve geheiligd, en wij kunnen en mogen daarbij door menselijke bepalingen geene andere feestelijkheid voegen. De zes werkdagen zijn van God gegeven, om te arbeiden; men zal op die dagen wel te zamen

komen, om uit en naar Gods Woord gesticht te worden, mits men maar niet de conscientie der menschen binde tot onderhouding van door menschen vastbepaalde en jaarlijks geregeld wederkerende feestdagen: men zal in dezen het gemoed volkomen vrij laten.

En als de doleantie een feit is geworden, stelt mr dr W. van den Berg van Voorthuizen ook onmiddellijk aan de kerkeraad aldaar voor de kerkelijke feestdagen, omdat ze uitvindingen van mensen zijn, af te schaffen. Sterke weerstand in de gemeente dwong hem later op dat besluit terug te komen. Maar de „goede Vrijdag” wordt, voor zover ik weet, tot op de huidige dag in de Gerref. Kerk van Voorthuizen niet „gevierd”.

☆☆☆

De weerstand, waarvoor de vrome v. d. Berg moest zwichten, is er nog! Ondanks alle „doorgevoerde reformatie” houden de mensen ook in onze dagen hun feestdagen stevig vast!

Het zal wel vooral om dezelfde reden zijn als waarom zelfs de meest on-christelijke schoolmeesters in Overijssel er niet aan dachten hun best te doen gedaan te krijgen, dat de scholen ook op de Overijsselse bid- en dankdagen gewoon doorgaan met het dagelijkse werk.

U snapt het: die bid- en dankdag zijn twee vrije dagen extra in het jaar!

geweest over de geslagen breuk. Maar vooral bij de buitenverbanders zijn gewonden gevallen. Niet alleen persoonlijke eer werd gekrenkt, maar er is geestelijke pijn geleden. De wonden zijn bij velen nog niet geheeld. Ik ken mensen, die de afgelopen vijf jaar nog maar zelden in een kerk komen. Soms zoeken zij de woordverköndiging, maar blijven dan weer weken weg. Zij zijn geestelijk haast onherstelbaar gewond, beschadigd misschien.

Natuurlijk gaat het in de buitenverbandse kerken nogal moeilijk. Laten we eerlijk zijn: kan het anders?

Ds Arntzen heeft gemeend voor de tweede keer zijn ambt te moeten neerleggen. Weliswaar door gewetensnood gedreven, deed hij dit uit vrije wil. Maar heeft hij ooit besteft, wat het is met kollega's op te trekken die geschorst geweest waren, die voor kerk en wereld als oneerbaar ten toon gesteld waren?

Er is vreselijk veel leed geleden; ook onder de binnenverbanders, maar waarom merken wij daar zo weinig van?

Richt ik me te eenzijdig tot de binnenverbandse kerken?

Maar zijn zij het niet die zeggen pal te staan voor 'Schrift en belijdenis', die zeggen 'kerk van Christus' te zijn?

Ja, je zou zeggen: dat moet anderen toch jaloers maken?

Dat is het toch?

Maar we merken er zo weinig van. We ervaren te veel hun hardheid, hun gelijk-hebberige houding. We merken duidelijk het opsommen van verschillen, zonder de poging elkaar te zoeken waar

we elkaar kunnen vinden. Juist deze ethische elementen van liefde en zorg voor elkaar, het elkaar willen dienen en zoeken zijn zo weinig op te merken.

Als ik aan de binnenverbandse kerken denk, dan bekruip me een gevoel van triestheid. De kerk is toch ons aller Moeder? Ook die kerken.

Ik zou aan die kerken willen vragen: o Moeder, hoe is deze hardheid in u gekomen? Waarom hebt u uw kinderen van u verstoten, terwijl u zei dat ze bij u hoorden en dat u hen nodig had?

Ethisch staan wij als gereformeerden in een zwakke, vaak slechte traditie. We staan direkt klaar om met een beschuldigend vingertje te wijzen naar het gesekulariseerde denken van theologen als Kuitert en Wiersinga en naar het gesekulariseerde denken van hen die voor abortus en euthanasie zijn. Maar zijn wij minder gesekulariseerd in de onethische wijze waarin we met elkaar omgaan? Zijn de bedoelde slechte polemieken in De Reformatie ethisch minder ernstig gesekulariseerd in wereldse strijdmethoden, dan Kuitert en Wiersinga in hun theologie?

Ik beantwoord deze vragen niet zonder meer bevestigend. Het zou een zeer ernstige beschuldiging zijn. Maar dat ik deze vragen stel, zegt natuurlijk genoeg van de ernst van het probleem waar ik op wijs. Natuurlijk zijn wij danig verontrust over anderen, vooral over 'linkse' theologen, maar in ethisch opzicht te weinig over onszelf!

Of gaat er iets veranderen?

Binnenkort zal prof. Douma voor een congres spreken over de ethiek in de gereformeerde gezindte. Er lijkt me voor hem geen moeilijker onderwerp denkbaar.

Nogmaals: schreef ik te eenzijdig gericht op de binnenverbanders? Zij staan nog altijd het dichtst bij ons.

Nu ik dit artikel af heb — voorzover een artikel ooit af kan zijn — stel ik mezelf de vraag: hoe durf je dit alles te schrijven?

De persarbeid in Opbouw gaat toch allermest vrij uit? Heb ik zelf ook geen fouten gemaakt in artikelen. De aandachtige lezer van Opbouw zal echter ook gemerkt hebben, dat de polemieken in ons blad de laatste jaren zeer behoeftig gevoerd zijn. Hier is opzettelijk naar gestreeft. De redactie is zich terdege bewust van de gevaren en van het onchristelijke in een onethische polemiek. Ik heb dit willen schrijven, omdat het me nodig leek. Hoewel de kritiek op binnenverbanders duidelijk is, hoop ik de goede toon gevonden te hebben. Hopelijk komt er iets van over, dat de inhoud van mijn verhaal in de eerste plaats zelfkritiek is, zowel persoonlijk als voor de buitenverbandse kerken.

Zelfkritiek als 'reiniging des harten', met de bede: Uw Koninkrijk kome.

Ben ik te scherp geweest, men vergeve het mij; het was niet de bedoeling iemand te kwetsen.

H. E. S. WOLDRING — AMSTERDAM

Polemiek en ethiek SLOT

■ Zelfkritiek

Door de overgang van ds Arntzen zijn de binnen- en buitenverbanders weer even heel sterk bij elkaar bepaald.

Ik ga alleen op enkele ethische aspecten van deze zaak in.

Ds Arntzen legde zijn ambt neer en werd in De Reformatie door prof. Douma in de binnenverbandse kerken welkom geheten. Dit is fijn voor ds Arntzen, maar was een welkom-zonder-meer op zijn plaats?

Wat is er in De Reformatie de afgelopen dertig jaar fel geschreven als een vrijgemaakt predikant zijn ambt neerlegde en overging naar de gereformeerde kerken. Hij werd dan een ontrouwe herder genoemd. Iemand die de kudde in de steek liet.

Er werd in De Reformatie fel van leer getrokken, als vrijgemaakte predikanten dan overleg voerden met hoogleraren van de theologische hogeschool aan de Oudestraat te Kampen.

En wat deed ds Arntzen...?

In het midden van de jaren zestig hadden meer dan dertig predikanten de vrijgemaakte kerken verlaten en aan het eind van de jaren zestig kwamen meer dan 25000

vrijgemaakten buiten het kerkverband te staan. Reeds voordien hadden honderden deze kerken verlaten. In De Reformatie kregen en krijgen zij een niet mild oordeel over zich uitgesproken, maar van zelfonderzoek en zelfkritiek is in dit blad helaas weinig te merken geweest. Is daar dan echt geen reden voor? Is er in de binnenverbandse kerken geen geestelijke ruimte voor om de vraag publiek te stellen: zijn we op de goede weg?, zijn we niet tekort geschoten?, wat doen we om de buitenverbanders te zoeken?

■ Gewond

Ds Arntzen is in de buitenverbandse kerken teleurgesteld. Hij kon zich niet vinden in de methode, het tempo en de uitwerking waarin deze kerken weer tot een geordend kerkelijk samenleven proberen te komen.

Dit is een vreemd argument.

Natuurlijk gaat dit proces langzaam. Is er dan niets gebeurd in de vrijgemaakte kerken in de jaren zestig?

Zowel bij de binnen- als buitenverbanders is enorm veel verdriet

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

ARBEID ADEL

lied van de arbeid

Wat een heerlijk spreekwoord dat arbeid adelt. Meteen zegt een schampere stem: maar het is de vraag of de adel ook arbeidt. En een ander vult aan met: het werken is voor de dommen. Welja, het kan nog erger: we spreken uit de hoogte over „mensen uit de werkende stand”; zeker in tegenstelling tot mensen uit de luiere stand? Terwijl dus de een onze arbeid als een voorrecht ziet — wil de ander het als een noodzakelijk kwaad afdoen. En de laatste zal, als hij handig genoeg is, zich nog beroepen op de straf in het paradijs: dat we in het zweet van ons aanschijn werken moeten.

Nu is het beroep op de „paradijsstraf” natuurlijk niet erg zinvol. De móeiten van onze arbeid — het zweet, de distels, de barensnood — zijn begeleidende verschijnselen van onze arbeid geworden. Maar de arbeid zelf bestond al voor de zondeval: het bouwen en bewaren van de hof van Eden was de adellijke arbeid van de mens! „Gezegende arbeid”, zei J. B. Selkirk, „als gij Gods vloek waart — hoe moest dan zijn zegen wel zijn!” Dat is toch gezonde taal niet? Al gaat deze schrijver van hetzelfde misverstand uit als Demokritos, die beweerde: „Geen groter zegen voor de mens dan de vloek van het paradijs”.

—o—

Er bestaat vandaag groeiende belangstelling voor de arbeid. Dat laat zich horen, nu de werkeloosheid snel toeneemt, veel jonge mensen (ook academici in verontrustende mate) niet aan de slag kunnen komen en daardoor mogelijk nooit aan het maatschappelijk arbeidsproces zullen deelnemen. De werkeloosheid is een beangstigend probleem, dat onze welvaartsdroom onaangenaam verstoort. Bij de moderne eisen van de vakorganisaties: eisen van gelijk loon voor allen, progressieve verdeling van de lasten en vermogensspreiding — is nu ook de moderne kreet gevonden: recht van allen op arbeid. Jawel — recht op arbeid, gelijk recht op arbeid. Daar hebben onze activisten eerst jaren gevochten om de vrije zaterdagmiddag. Toen om de hele vrije zaterdag. Toen om extra vakantie. In de strijd om de vrije vrijdag zijn ze blijven steken — hoewel futurologen een werkweek van een tot drie dagen voor bereikbaar hielden. Weliswaar gaven al die vrije dagen evenveel nieuwe problemen; want wat moet je met die vrijheid doen, als je geen extra inkomsten ontvangt om er echt van uit te gaan? Maar nu er minder werk dan werkkraft overblijft... moet ook de arbeid billijk worden verdeeld. De arbeid stijgt derhalve in aanzien. De arbeid is niet meer voor de dommen. De arbeid is een begeerlijke zaak aan het worden. Ieder van ons kan zijn „rechten” doen gelden.

—o—

Nu zit daar een goed ding in. Door een gemis gaan we het gemiste pas goed waarderen. Er is grote zegen in onze arbeid, zegt de Schrift. Ja, eigenlijk geeft de Bijbel een doorlopend lied van de arbeid. Als de mens bij zonsopgang opstaat — wat is het eerste, waar hij aan denkt? „De mens gaat uit tot zijn arbeid, tot de avond toe”. ¹⁾ Het hart van de Prediker was ook verheugd over al zijn arbeid; ²⁾ die vreugde was zijn eerste arbeidsloon. Een loon, waarop hij geen rechten deed gelden, maar dat hij uit Gods hand ontving. ³⁾ Alzo: geen recht op arbeidsloon? Dan ook geen recht op arbeid voor allen. Arbeidsvreugde is een Gods-geschenk. De Heere geeft het aan wie Hij wil — of onthoudt het, als Hij wil.

Toch, Mozes leerde Gods volk, dat wij de arbeider zijn loon moeten geven. Hij is dat waard, van de zijde van de werkgever gezien. Het loon van de dagloner mocht dan ook geen nacht worden vastgehouden. ⁴⁾ Want de arbeider is „zijn voedsel waard”, zoals de Heiland citeerde, ⁵⁾ of „zijn loon waard”. ⁶⁾ Dat gebod gold voor de werkgever, gaf geen rechten aan de arbeider. Zoals het gebod over de dorsende os, die niet gemuillband mocht worden, ⁷⁾ niet voor de ossen is geschreven maar voor hun meesters. Vandaar ook de bedreiging van de harde meester, die zijn naaste voor niets laat werken, hem zijn loon niet geeft. ⁸⁾

De oogst, het binnenhalen van „de vruchten van ons zwoegen”, is een Bijbels feest. ⁹⁾ Het schaapscheerdersfeest en de druivenoogst net zo. Wij mogen blij zijn met ons van God ontvangen arbeidsloon. Dat is ons tweede loon op de arbeid. Gelukkig zijn wij, als wij de opbrengst van onze handen mogen eten. ¹⁰⁾

Erg daarentegen is het, wanneer de Heere ons ons loon onthoudt; als Hij ons straft met honger. Bijvoorbeeld werkeloosheid! Als Hij „een droogte roept over de arbeid van onze handen”; ¹¹⁾ als Hij de werkstroom doet opdrogen. Want als Hij ons huis niet bouwt, dan werken de arbeiders er tevergeefs aan. ¹²⁾ Als vreemden onze arbeid, ons bezit, ons vermogentje roven. ¹³⁾

—o—

Geen wonder dat wijsgeren, schrijvers en dichters alle eeuwen door de arbeid tot onderwerp kozen. Kunnen wij ons leven los denken van ons werk? Seneca zei het al: arbeid is het voedsel van edele geesten. Werk u gezond, zouden we vandaag zeggen. Wetenschappelijk heet dat: arbeidstherapie. Werken is bidden, zo luidt een middeleeuws spreekwoord. „Weinig arbeid, veel eigenliefde”, zei Honoré de Balzac. En hij liet meteen de wederhelft horen: „veel arbeid, zeer grote bescheidenheid”.

Friedrich von Schiller dichtte een lang en inhoudrijk vers, dat in de aanvang al zei: „Bij het werk, dat we willen doen, past een bezinnend woord”. En: „met een goed gesprek schiet de arbeid lekker op”. „De arbeid heeft bittere wortels”, zegt een Duits spreekwoord „maar zoete vruchten”. Staat dat laatste niet heel dicht bij de paradijs-„vloek”? En als u meent dat de Franse revolutie de pest aan het werk had, luister dan eens naar de vaders van de Revolutie. „Arbeid is vaak de vader der genoegens”, schreef Voltaire. En zijn compagnon, J. J. Rousseau, schreef: „Matigheid en werkzaamheid zijn de twee beste geneesmiddelen”. Dat klinkt beter dan de taal van hun epigonen, niet? En wilt u er nog een van Voltaire: „Arbeid bestrijdt drie rampen: verveling, ondeugd en armoede”. Alstublieft.

A. H. BERGSMA, arts — KAMPEN

Gebed en genezing

Het is al enkele maanden geleden dat het nieuwe boek van dr K. J. Kraan „Opdat gij genezing ontvangt” — handboek voor de dienst der genezing, verscheen.

De titel van het boek — en ook de inhoud — refereren natuurlijk aan de brief van Jacobus 5-13 e.v.: „Heeft iemand onder U leed te dragen? Laat hij bidden.

Is er iemand blij te moede? Laat hij lofzingen.

Is er iemand bij U ziek? Laat hij de oudsten roepen van de gemeente, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren.

En het gelovige gebed zal de lijder gezond maken, en de Heere zal hem oprichten.”

Een indrukwekkend boek; alleen de geraadpleegde literatuur al geeft een indruk van het ontzaggelijk stuk werk, dat hier achter moet zitten.

In het beknopt tekstregister blijkt dat vrijwel de gehele bijbel in overweging gekomen is bij het schrijven van dit werk.

Voor het lezen van de inhoud is een blik op de inhoudsopgave al voldoende om te zien dat dit een gedegen werk is. In bijna 500 blz. wordt besproken:

1. Genezing als machtswoord en machtsdaad
2. De situatie waarin de dienst der genezing wordt uitgeoefend
 - a. De situatie in het Nieuwe Testament
 - b. De hedendaagse situatie
3. Dwalingen rond de dienst der genezing
 - a. Het occultisme
 - b. Het saecularisme
 - c. Het traditionalisme
 - d. Het extremisme

4. Praktische deel
 - a. Hoe te beginnen
 - b. Door wie
 - c. Aan wie
 - d. Geloof en gebed
 - e. Zielszorg en dienst der genezing
5. Iets uit de geschiedenis van de dienst der genezing.

Al met al een indrukwekkend boek, waarin met grote liefde voor Gods Woord gezocht wordt naar de samenhang van geloof en gezondheid.

Of, zoals de recencent in het blad der Protestants Christelijke Artsen Organisatie opmerkt: „Voor ieder die meent dat geloof en gezondheid met elkaar te maken hebben is het boek van dr Kraan uitermate belangrijk.”

Er is al erg veel over dit onderwerp nagedacht.

Toen ik mijn boekenkast bekeek waren er zeker enkele tientallen werken/werkjes die er geheel of ten dele aan gewijd waren.

De bekende Franse fabelschrijver La Fontaine liet zich ontvallen: „Werk, span u in. Dat is het kapitaal, dat u het minst in de steek laat”. Werkers? Kapitalisten! „Werkdagen, vol moeite en inspanning”, zei een vrouw, Frieda Schanz, „zijn de beste feestdagen”. Een goede voor onze huismoeders? „Werken is: het leven vullen met bestendige inhoud van vreugde”, meende Blüthgen. „Ieder moet trachten het centrum van zijn leven te vinden in zijn werk, om van daar in alle richtingen uit te groeien”, schreef de dichter Rilke. En geef mij maar deze: voor de werker is vrije tijd het recht, zijn eigen werkprogramma op te stellen.

—o—

Dat is allemaal nogal wat. Bij de revaluatie van de arbeid, zoals wij die mogen beleven, zijn dat toch gezonde klanken. En de beloning van onze arbeid is een vreugde, die er extra bijkomt, bij de arbeidsvreugde. Wil iemand niet werken... dan ontloopt hij tevens het eten. „De honger van de werkmans werkt voor hem”, zei Salomo,¹⁵⁾ „want zijn mond spoort hem aan”.

Er is natuurlijk arbeid en arbeid. Arbeid in soorten zagezegd. In het gastenboek van de Martinikerk te Bolsward las ik een naam van iemand, wiens Goddelijk beroep dat van „putenleeger” was. Iemand uit Deventer, meen ik. Het ontroerde mij. Een arbeider van de stadsreiniging, die een gothische kerk in Friesland bezichtigde en zich bedronk aan het kostelijke houtsnijwerk van de preekstoel. Een ander staat uren boven de operatietafel met ritmisch beweeg van messen en tangen, in stage worsteling met de dood. Een even Goddelijk beroep. Hier zit iemand zijn losse gedachten te ordenen om zo mogelijk de uwe wat te verrijken. Daar werkt een filosoof aan een proefschrift over cibernetica. Maar werkers van het eerste of van het laatste uur; huismoeders of

hooggeleerden; bosarbeiders of notarissen; ze hebben allen het loon van de arbeidsvreugde. En voor velen komt daar nog arbeidsloon boven op.

—o—

En dan is er nog een derde loon op de arbeid. Een extra premie. Voor werkers, die hun arbeid „in de Heere” verrichten. Dat hoeft geen kerkelijk werk te zijn, zo van predikant of koster of organist of zo. Al komen degenen, die in de gemeente arbeiden, in aanmerking voor erkenning.¹⁶⁾ Maar ook de vrouwen, die in de Heere arbeiden, vallen in de derde looncategorie.¹⁷⁾ Ook de profeten, die overvloedig gearbeid hebben. Ook de putenleeger, die in de kerk geboren is en zijn stad beschermt tegen virussen en infecties.

Want de Heere ziet onze arbeid, die „in Hem” verricht wordt. Van hoog tot laag. Hij maakt dat die arbeid niet ijdel is.¹⁸⁾ Hij kent ons werken en onze onvermoeide inspanning, onze volharding tegen het kwade en ons doen van het goede.¹⁹⁾ Mits we in onze arbeid de eerste liefde tot God en de naaste bewaren. En eenmaal zegt Hij: zalig de man, zalig deze vrouw, zalig dit kind, dat in Mij sterft. Ze mogen rusten van hun arbeid. En hun werken volgen hen na.²⁰⁾

1) Ps. 104 - 2) Pred. 2:10 - 3) 2:24 - 4) Lev. 19:13 - 5) Mtt. 10:10 - 6) Luc. 10:7 - 7) Deut. 25:4 - 8) Jer. 22:13 - 9) Ex. 23:16 - 10) Ps. 128:2 - 11) Hagg. 1:11 - 12) Ps. 127:1 - 13) Ps. 109:11 - 14) 2 Thess. 3:10 - 15) Spr. 16:26 - 16) 1 Thess. 5:12 - 17) Rom. 16:12 - 18) 1 Cor. 15:58 - 19) Op. 2:2 - 20) Op. 14:13.

In de bijbel is zeer grote aandacht voor het lichamelijk welzijn van de gelovigen — in Exodus 15 „Ik ben de Heere uw heilmeester”. Ook in Openbaringen 21: „Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch moeite, noch geklaag, want de eerste dingen zijn voorbij gegaan”.

De wonderen die de Here Jezus deed, hadden vooral betrekking op ziekte en dood.

De evangelist Lukas, zelf arts, heeft met stomme verbazing staan toekijken, dat niet alleen de storm en zee hem gehoorzaamden, maar ook de zieken.

De Romeinse hoofdman begreep: „Hij zegt gaat, en ze gaan.”

Waar gaat het in de bijbel om?, — om de komst van Gods Rijk. Op de vraag van Johannes de Doper: „Zijt Gij het, Die komen zou, of verwachten wij een ander (Lukas 7) — is het antwoord: **de bijbel**: „Lammen lopen, blinden krijgen het gezicht, armen ontvangen het evangelie.”

God heeft gedaan wat hij beloofde — de Messias is gekomen, de wil van de Vader is geopenbaard, wij hebben God gezien. De Heere is weer genadig. Hij heeft aan Zijn verbond gedacht. Hij wil niet dat er één mens verloren gaat. De weg naar God is open.

En dit moet gepreekt worden (Markus 16:15) — en daar komt het weer — op zieken de handen leggen — en zij zullen genezen worden. Dus nu al de tweede maal — Jak. 13, Markus 16.

Is hier door de kerken te weinig aandacht aan besteed? Is hier iets blijven liggen?

Daarover gaat het vooral in het boek van dr Kraan.

Zelf ben ik huisarts, dus een beoefenaar van de „moderne huisarts geneeskunde”. Op het gebied van de geneeskunde is heel wat veranderd de laatste decennia: doeltreffend worden kwalen bestreden, of voorkomen — gesels als t.b.c., kinderverlamming zijn

er niet meer. Zuigelingensterfte laag, bejaardenhuizen overvol. Langzamerhand zie je de tendens komen van het economisch nuttige (nu nog psychosociaal): abortus nu, straks euthanasie.

En toch...

Er is een grote eenzaamheid van zeer velen, er is een groot aantal gedeprimeerden, er gaan veel huwelijken kapot, er is veel geslachtelijke eenzaamheid ondanks een „betere” seksuele „moraal”. Wachtkamers van artsen overvol — een geleidelijke verandering van de aard van de medische werkzaamheden.

De geneeskunde past zich aan — de huisarts wordt groepspracticus-psychooloog, agoog, sociale werkers staan elkaar bij. De psychosomatische geneeskunde zoekt naar antwoorden op de, in lichamelijke symptomen gebrachte, depressie van de mens: hoofd- en maagpijn bedoelen te zeggen: ik ben zo in de put. Gesprekstechniek helpt de hulpbiedende zo goed mogelijk hulp te geven, b.v. **Rogers**: „in het gesprek een zo goed mogelijk klimaat bieden met en rond de patiënt, waarin hij de mogelijkheden vindt of hervindt om tot zichzelf te komen en aldus een oplossing te vinden voor zijn problemen of zijn gestagneerde levenskoers” — aldus de cliënt-centered gespreksvoering...

En toch...

Er is een toenemende agressie, ook tegen de geneeskundigen van hooggeleerd tot welgeleerd; er is een steeds grotere groep die het antwoord niet heeft gekregen van onze zeer kundige ziekenhuizen en hun heilmeesters en hulp zoekt bij kruiden-arts of magnetiseur; de paramedische behandelaars verheugen zich in een toenemende belangstelling.

En de kerk?...

Is er verband tussen geloof en geneeskunde? Het blad van de V.U. van die naam is nu enkele jaren ter ziele!

Dus toch...?

Als belijdend christen hebben we altijd erkend, dat Christus juist, en ook, voor de zieken en de

zwakken is gekomen. Denkt maar aan de Diaconessenhuizen, de prot. chr. inrichtingen voor barmhartigheid, Philadelphia, kinderbescherming. Er is gezocht naar hen die hulp nodig hebben, het zwakke en weerloze. Het diakonale werk. De dominees bezoeken hen die ernstig ziek zijn, en bidden met hen. Regelmatig is er voorbede in onze kerken voor hen die er om vragen — ouderlingen bidden met onze zieken. Er wordt gecollecteerd voor allerlei doel, ook om het zieke en zwakke te helpen. En ieder van ons bidt, voor zijn werk en dat van anderen.

En toch...

Het is niet genoeg, zeggen vele pinkstergroepen — de gaven van de Geest bevatten ook die van de gezondmaking — het is niet genoeg, zegt dr Kraan, de opdracht van Jak. 5 blijkt er staan — de opdracht van de Here Jezus uit Markus. We moeten komen tot zalving van zieken, tot het gebed van de gelovige en... de zieke zal genezen. Medicus en medicijnen — goed — maar door het gebed zal hij genezen.

Zo is de vraag verstaanbaar „of je als christen wel kunt spreken van ongeneeslijk ziek”, en ook de boosheid op een dominee, die in de kerk „bidt voor een stervende”.

Er zijn ziekten, die dodelijk zijn. De geneeskunde is een wetenschap, die antwoord poogt te geven op vragen. Bij bepaalde ziekten is het leven dusdanig gemoeid dat zeker gezegd kan worden: deze patiënt is dodelijk ziek — soms is maanden tevoren te zeggen dat een bepaalde ziekte iemand naar het graf brengt, als de ziekte de zieke niet overleeft. Er zijn gelovige mensen die oprecht bidden of ze uit dit helse lijden verlost mogen worden. Er zijn ziekten, die dodelijk zijn, ook voor een gelovige.

Met dr Kraan heb ik het gevoel dat er te weinig gebeden wordt. Maar, het gebed moet ook een goed gebed zijn. Een moeder, die bij haar stervend kind bidt: „Uw wil geschiede” heeft wel het belangrijkste gebeden wat er te bidden valt. De vraag van Johannes: „zijt Gij het die komen zou of komt er een ander” — stoelde op de belofte van de Heiland, die gevangenen vrijheid (!) schenkt — terwijl de gevangenis muur bleef staan — terwijl zijn hoofd zou rollen. Het zal je maar gebeuren. Om je geloof te verliezen.

Maar dan ken je de Bijbel niet. Het zal de knecht niet beter gaan dan zijn Heer.

(wordt vervolgd)

Jaarvergadering „Opbouw”

Mogen we U nog eens attenderen op onze jaarvergadering?

Deze wordt gehouden op **zaterdag 19 april** in de Jeruzalemkerk te Utrecht. De sprekers over het onderwerp **De christelijke opvoeding in gezin, school en kerk** zullen zijn de heren:

Drs G. J. Vrijmoeth te Zwolle (gezin)

Drs D. van Alten te Amsterdam (school)

Prof. C. Veenhof te Kampen (kerk)

Indien U gebruik wilt maken van de kinderopas, gelieve U een opgave van het aantal en de leeftijd der mee te brengen kinderen **zo spoedig mogelijk** te sturen aan P. A. van Veelen, Mathenesserplein 2a, Rotterdam-3006.

Wilt u dit bericht doorgeven aan de redactie van de kerkbode in uw gemeente?

De Jeruzalemkerk aan de Troosterlaan 65 is te bereiken met lijn 9 vanaf het Centraal Station. U stapt voor de deur uit.

THESSALONIKI

In Opbouw is al enkele malen iets verteld over kontakten, die verschillende van ons hebben met de kleine gemeente van Thessaloniki. Het begon met drs H. de Jong, die op een evangelisatie-kongres in Amsterdam kennis maakte met twee griekse predikanten, Tsangalides en Antoniadès. Er is toen via Opbouw een som gelds bij elkaar gebracht, om die gemeente te helpen bij het verkrijgen van een eigen vergaderplaats. Dat is intussen gebeurd, en br. en zr. De Mol uit Dordrecht zijn in 1973 een zondag te gast geweest bij die gemeente, in hun eigen gebouw. Verleden jaar hebben wij hetzelfde genoegen gesmaakt, en na ons ook nog ds Kiezebrink.

Wij troffen het zelfs bijzonder, want gelijk met ons logeerde ds Davies uit Canada daar, die zoveel als „konsulent” van Thessaloniki is. Deze preekte die zondag tweemaal in het engels, zodat wij althans dat gedeelte van de eredienst konden volgen. Ds Tsangalides vertaalde het engels enthousiast en met grote welsprekendheid zin voor zin in het grieks. Ik heb een van de diensten op de band opgenomen en stel die graag beschikbaar voor belangstellenden. Ook ds De Jong heeft daar eens gepreikt, en we merkten, dat het bijzondere indruk op de gemeente gemaakt had, dat hij zelf de Schrift in het grieks voorlas.

Op de foto ziet U de beide plaatselijke predikanten met hun vrouwen: links Antoniadès, rechts Tsangalides, en in hun midden de genoemde ds Davies. Ds Tsangalides heeft ons later nog wat van de omgeving laten zien, waaronder de zeer oude synagoge van Berea. Die is gebouwd op de fundamenten van een nog oudere, uit het begin van onze jaartelling. Daarin heeft Paulus dus zeer waarschijnlijk gepreikt. Ds Tsangalides vroeg mij met een twinkeling in zijn ogen: „U kent het verhaal van Berea toch?” Ik begreep de bedoeling en antwoordde: „Jazeker, die waren edeler dan U!” (Hand. 17 : 11).

Het kan misschien verwondering wekken, dat zo'n kleine gemeente (nog geen 60 zielen) twee predikanten heeft. Dat zit zo. De latere ds Davies zat gedurende de oorlog in de griekse archipel voor de Amerikaanse geheime dienst. Daar kwam hij in aanraking met jonge grieken, die door zijn getuigenis tot het geloof kwamen en wier ogen toen open gingen voor de ontstellende verstarring in de griekse orthodoxe kerk. Twee van hen, de bovengenoemde predikanten, hebben daarna een opleiding in Amerika gehad bij de BIBLE CHRISTIAN UNION, een stichting waarvan ds Davies sinds 20 jaar de reizende konsulent is. Bij hun terugkeer zijn deze jonge grieken het Evangelie gaan prediken in hun eigen omgeving, met het gevolg, dat er in Saloniki een „moeder-gemeente” ontstaan is. Die wordt om de beurt door een van hen gediend, terwijl de andere intussen in de wijde omgeving het Evangelie verkondigt en kontakten legt. De moeder-gemeente kan de kosten daarvan onmogelijk zelf dragen, maar ze wordt op royale wijze gesteund door de genoemde Amerikaanse stichting. Zoals gezegd wordt

het contact onderhouden door ds Davies, die, naast vele andere, ook deze gemeente regelmatig bezoekt. Hij vertelde ons, dat hij de laatste 20 jaar 8 maanden van het jaar op reis geweest is. Jaren geleden heeft hij ook nog een poos in Rotterdam gewerkt, zodat hij nog heel aardig Nederlands spreekt.

Maar waar ik nu op komen wilde: ds Tsangalides schreef mij enige tijd geleden, dat zij voor hun evangelisatie-werk dringende behoefte hebben aan een goede bandrecorder, van Nederlands fabrikaat, die in Griekenland overmatig duur is. Hij vroeg daarom, of ik er niet goedkoper aan kon komen? Dat zal inderdaad wel gaan, maar toch moet hij nog ongeveer 900 gulden kosten. De gemeente van Eindhoven wil daar zeker wel een kollekte voor houden. Maar omdat wij ook al medeverantwoordelijk zijn voor het weeshuis EEUWIGE LIEFDE in Korea, leek het ons goed te proberen, of er in het verdere land soms bereidwilligheid is om ook wat bij te dragen. De kleine gemeente van Dordrecht kollekteert regelmatig voor Thessaloniki, omdat ze daar ook bezig zijn een kontaktlokaal meer in de binnenstad te kopen, voor het organiseren van bijbelkringen (Thessaloniki is zowat zo groot als Rotterdam). Zou er dus meer geld binnenkomen dan voor ons projekt nodig is, dan kan dat toch heel goed gebruikt worden. Mochten er, naast partikulieren, ook gemeenten zijn, die bijvoorbeeld een kollekte willen houden, dan zou dat heel fijn zijn. Giften kunnen gestort worden op giro 3292353 van de Diaconie der Geref. Kerk (Vrijg.) te Eindhoven.

Tot slot deel ik nog mee, dat ieder die in Thessaloniki kontakt zoekt met die gemeente, ontvangen wordt met een voor Nederlanders haast onvoorstelbare hartelijkheid. Daarom geef ik het adres maar door:

Rev. A. Tsangalides,
A. 'Parodos Georgiou 4
Stavroupolis — THESSALONIKI
Griekenland

T. ROOSEDAAL — ARNHEM

Kies met verstand uw krant

Er zullen in onze kerkelijke samenleving niet veel gezinnen zijn, of die op kamers wonen, die geen krant of tijdschrift lezen.

Wil je op de hoogte blijven van wat er gebeurt, 't zij veraf of dichtbij, dan kun je de krant niet links laten liggen.

't Is echter wel van belang door welke krant u zich laat voorlichten.

Kranten hebben een eigen stempel, ook wel genoemd kleur.

Wij zijn zo gauw geneigd te zeggen, een krant is maar een krant. Maar dat is niet waar. De kleur-schakering is zo uitgebreid dat de regenboog erbij in 't niet zinkt. Je hebt zgn. witte kranten, rode

kranten, licht rose, groene, vult u zelf maar aan.

Dan zijn er ook wonderlijke kranten. Redacteurs en lezers van dat soort kranten hebben helemaal niet door dat er een nieuw tijdperk aangebroken is. Die mensen lopen minstens een halve eeuw achter.

Wat valt er bij u in de brievenbus? Is dat letterlijk en figuurlijk een losse krant. Je leest die krant wel, maar je hebt er geen band mee. Misschien bekijkt u alleen maar de frontpagina met de grote letters. De rest interesseert u niet, of de tijd ontbreekt u om rustig te lezen.

Daar is ook een krant met een band. Dat bedoel ik ook letterlijk en figuurlijk.

Is er van uw en mijn kant een band met die krant. Ligt de voorlichting in uw en mijn lijn. Gezin, kerk, opvoeding in de ruimste zin naar de voorzeide leer.

Wees kieskeurig bij uw kiezen van de krant.

Als u op de hoogte wilt blijven van uw plaatselijke en naaste omgeving nieuws, zorg dan wel daarnaast voor principiële tegengas.

Houdt u goed in de gaten wat er

gebeurt op kerkelijk terrein.

Heeft, wat zich afspeelt op zgn. christelijke middelbare en hogere scholen uw aandacht. De binnen- en buitenlandse politiek van ons kabinet.

Zeg niet, ze zoeken het maar uit. Nee om u zelf en om onze kinderen moeten wij goed opletten wat er gebeurt.

Wij zijn toch niet zo met ons zelf ingenomen te denken dat gereformeerde mensen niet kunnen inslapen.

Nederland, plm. 35 jaar geleden bekend om zijn calvinistisch stempel en vrij sobere levensstijl, lijkt wel een losgebroken op hol geslagen paard.

Alles moet veranderd en vernieuwd. Rijst bij u ook deze vraag op, hebben onze ouders en grootouders nog wel iets goed gedaan? Kleinkinderen van bouwers, ik denk daarbij aan de Vrije Universiteit, die met Gods hulp en soms door droog brood te eten met gebed en hard werken hieraan hun gaven hebben gegeven, zijn reeds begonnen om het sloopwerk ter hand te nemen met hamer, breekijzer en sikkel.

Ziet u ze staan. Ja, maar niet in overall. Was dat maar waar. Zij zouden dan goed herkenbaar zijn. Nee, ze staan in vol ornaat, in toga en met baret.

De stille, of als u wilt, de bloedloze revolutie is volop aan de gang. Redacteurs en lezers van kranten die met de bijbelse God en Zijn geboden rekening willen houden, ook in gewone dingen, moeten maar bij 't antiek gezet worden.

Laat ze maar aanmodderen. 't Is een uitstervend ras. Maak je om die lui niet druk.

Dit zijn zo de uitspraken die men in woord en daad tegen komt.

Niet alleen van links, maar ook van zgn. rechts.

Ouders, spreek met uw kinderen ook door uw krant-keuze.

Zij staan, maar dit wordt nog feller, midden in de strijd tussen Christus en de draak. Zij zouden weleens de laatste stoottroepen kunnen zijn in dat gevecht.

Hebben wij, ouders er voor gezorgd dat hun kruit droog is. Is hun afweergeschut goed geolied. Zijn ze vakbekwaam gemaakt, geholpen door goede lectuur, om de

wapens die God geeft te gebruiken. Denkt u er goed om, de slag om het gezinsleven kapot te maken is reeds aan de gang. De inzet is zeer hoog. 't Gaat om de kinderen van 't verbond.

Vlak na de bezetting van de Nazi's, plm. juli 1940, schreef wijlen prof. dr. K. Schilder: „wij moeten de schuilkelde uit en je uniform aan.”

Wat denken en zeggen wij.

Dat was in 1940. Maar de geruisloze revolutie **van vandaag** is veel gevaarlijker dan het laarzengestamp **van toen**.

't Zal veel van ons vragen en vergen.

We zitten zo op ons gemak in die kelder. Buiten wacht een regen van bomscherven.

Maar wij moeten er uit en onze posten bezetten op de door God gegeven plaats.

't Zal wel een gaan zijn met een bonzend hart en knikkende knieën. Wat fijn dat wij een Vader hebben die onze angsten kent.

Geve God aan ons allen en aan een ieder de moed en de kracht om uit de bunkers te komen en te doen wat Hij van ons vraagt.

wonderen, die Hij gedaan heeft. (Ps. 78).

Het heeft lang geduurd voor de boeken van het O.T. beschikbaar waren en toen dat zo was, hoeveel exemplaren waren er in omloop? Heel weinige. Er was voor levieten, priesters, profeten héél wat te doen aan onderwijzen van het volk.

De cursussen, die ds Goossens geeft, sluiten aan bij de omstandigheden op Soemba. Vertellen, vertellen en nog eens vertellen. Net zolang repeteren tot er hele stukken van de bijbelse geschiedenis, van profeten en psalmen in het geheugen vast zitten en doorverteld kunnen worden. Daar komt dus heel wat voor kijken. Want in een paar jaar moeten de jongelui klaar gemaakt worden om onder heidenen het Evangelie te brengen. Om het zó te brengen, dat de Boodschap van verlossing ook écht kan doorklinken. En om die in de gemeenten zó te prediken, dat onze broeders en zusters gebouwd worden in het geloof.

Dat kan alleen als er bij de verworven kennis ook is de verwondering over de grote daden van de HERE. Als de Heilige Geest de harten van de a.s. goeroe's in beslag neemt, zodat ze levende getuigen kunnen zijn en steeds weer uit dat goede Woord schatten tevoorschijn kunnen brengen.

Deze goeroe's moeten prediken in de Soembanese taal om hun volksenoten te bewégen tot geloof. Om hun vertrouwen af te trekken van de heidense goden, gebruiken, machten en het te richten op onze Heer, die in de hemelen opgenomen is en weer terrug zal komen. Moeilijke taak, maar fijne taak.

Cursussen kunnen we organiseren. Lessen kunnen er desnoods ingepompt worden.

Maar leerlingen 'overreden' (Jer. 2:7), te sterk zijn, zodat ze niet anders kunnen dan goede boodschappers worden, dat heeft de HERE Zichzelf voorbehouden. Hij geeft Zijn Geest en die getuigt, zodat discipelen getuigen worden (Joh. 15:27).

Bidden wij wel eens zo rechtstreeks voor dat werk op Soemba? Dat er — ook door die cursussen — jongelui komen die de Here Jezus kennen en Zijn Woord uitdragen kunnen? Dat Soemba op die manier Gods Woord kan horen?

Verantwoording van particuliere giften over 1974

Ontvangen werd van: GEA te H 25,—; Jb te V 20,— en 25,— (5x); JHB te Z 10,— (12x); MwGB te M 15,— (12x) en 30,—; MwTB-B te M 15,— (12x); MwRB-S te G 25,— (5x) en 20,— (3x); MB te G 15,—; MJB te D 25,— (4x); JvdB te W 25,— en 100,—; HB te S 25,—; SB te G 50,—; JJB te R 10,—; Mw LvdB-V te D 25,— (2x); JB te A 25,—; HvdB te 10,—; AvdB te D 50,—; JD te W 25,—; PvdD te B 10,—; RGvD te R 10,—; FvD te A 10,—; MwACE te Z 25,—; MwCG-H te A 50,— (13x); MwEG-B te K 100,—; BdeH te D 100,—; MwJCH te Z 10,—; WdeH te D 100,—; CJ te R 25,—; MwCJ-P te U 25,—; Anneke K te 'sG 25,—; MwAAK te L 50,—; CWK te V 20,—; Mw AWJvL te A 15,— en 10,—; GJL te U 200,—; JMM te H 25,—; Mw HHM-vD te R 50,—; AM te S 25,—; AM te R 25,—; MwJM-V te M

10,—; HN te L 50,— en 100,— (3x); AN te A 25,—; NN te Z 20,—; NN te N 100,—; NN te H 100,—; FP te Z 100,—; PP te K 50,—; MwSP te L 25,—; MwAAR te 'sG 10,—; JR te M 100,—; MwKB te S 100,—; DJR te B 20,—; JR te Z 200,—; SS te O 20,—; JES te U 100,—; Met.fab.S te W 1000,—; HV te K 25,—; LfV te 'sG 100,— 2x); AB MwBW te L 50,—; AZ te A 28,—; vW te V 5,— (12x); HW te R 25,—; EHZ te M 25,—; NN (via kerk Schiedam) 25,—; S.O.S. afd. Schiedam-Vlaardingen 109,40 en 88,75.

Dit jaar mochten wij dus van U allen tezamen ruim f 6.000,— ontvangen; een fijne en uiteraard

zeer gewaardeerde bijdrage voor het werk op Soemba.

Helaas is het niet mogelijk U allen via een persoonlijk briefje te bedanken. Maar U kunt er zeker van zijn, dat iedere gift, groot of klein, met blijdschap ontvangen wordt.

Daarom zullen wij het erg op prijs stellen als U ons ook in 1975 wilt helpen de Soembanese Kerken te steunen.

Het girono. van de Zendingscommissie van 's-Gravenhage Z-W is nog steeds 1768194.

De penningmeesteresse,
F. H. van Faassen-Heuving

man (vrijgem. geref.) en J. Koning en B. Vianen (Chr. Geref.).

Stichting „Anno 1970” voor Gereformeerde Kinderbescherming en Maatschappelijk Werk. Het adres van het secretariaat van de stichting is gewijzigd en luidt thans: De Heer C. Geerse, Zernikenweg 46, De Bilt.

KONTAKT MET DE CHR. GEREFORMEERDEN

Eindhoven — In een gekombineerde kerkeraadsvergadering werd een uiteenzetting gegeven over de algemene situatie in de Vrijgemaakte Kerken (buiten verband). Uit deze informatie ontstond zich een discussie, waarin te beluisteren viel, dat de Chr. Geref. broeders het betreuren, als de Vrijgemaakte kerken naar een zodanig geordend kerkverband toewerken, dat daardoor verdere integratie van beide kerken eventueel belemmerd wordt. Hierop viel moeilijk in zijn algemeenheid te antwoorden. De konklusie van het gesprek was, dat men in het komende halfjaar met beide gemeenten zal spreken over de mogelijkheid om de reeds vele jaren uitgesproken belofte elkaar steeds meer te zoeken en de eenheid tussen beide kerken ook werkelijk gestalte te geven. Ook werd van gedachten gewisseld over de leden van beide kerken in Limburg. Getracht zal worden in een kontakt met de Vrijgemaakte Kerk van Maastricht de Chr. Geref. brs. en zrs., die in Limburg wonen, aldaar kerkelijk onderdak te geven.

Arnhem — Bij een ontmoeting tussen beide kerkeraden formuleerde ds J. H. Velema, Chr. Geref. pred. te Apeldoorn-C., met aller instemming de konklusie van de bespreking als volgt:

Wij erkennen elkaar als kerk van Christus, niet als resultaat van plaatselijke samenspreking, maar als uitgangspunt voor verdere besprekingen en eventueel voor verdere besprekingen over samenwerking. Wij moeten heengroeien naar de konkwenties met mogelijk kanselruil.

Aalten — De kerkeraad van onze gemeente te Aalten-Winterswijk had een bespreking met de chr. geref. kerkeraad te Aalten. Uit het desbetreffende verslag lichten we het volgende:

„kiezen. Blijkens de brief van de chr. geref. kerkeraad deed ds Velema op de generale synode van de chr. geref. kerken in dit verband de uitspraak: „Men is erg bezorgd over hen, die achterblijven. De buitenverbanders zijn

Kerknieuws

C.O.G.M.A. — Aan de Kerkeraden van de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerken (buiten Hoogeveens verband) en de Christelijke Gereformeerde Kerken werd een rapport toegezonden betreffende de werkzaamheden, die door het Contact Orgaan Gereformeerde Militairen en Alleenstaanden met de Commissie Militairen Buitenland van de Chr. Geref. Kerken in 1974 werd verricht. Daaruit vermelden we in het kort het volgende: In 1974 werden 3 contact-reizen gemaakt langs alle 12 luchtmacht- en landmacht-garnizoenen in West-Duitsland. Deze reizen, telkens met 4 personen ondernomen, betekenden het afleggen van een afstand van totaal 5075 kilometers. De reizen duurden 6 of 7 dagen ieder. De teams werden samengesteld uit 2 predikanten en zo mogelijk 2 ouderlingen, uit beide kerken van elk één. In hoofdzaak beperkten de contacten zich tot leden van bovengenoemde kerken, zowel gezinnen als dienstplichtigen. In totaal werden in 1974 plm. 30 à 40 gezinnen 3 keer bezocht. Voorts waren er ontmoetingen en gesprekken met vele van de luchtmacht- en landmachtpredikanten, de thuisleiders van militaire tehuizen en dienstplichtige jongelui, voor zover die bereikbaar waren en aan ons bekend. Naast de militaire gezinnen van deze kerken waren er ook enkele andere gezinnen, die werden bezocht, al verblijven zij aldaar om andere redenen. Zelfs zijn er contacten ontstaan met anderen, niet van onze kerken, die daar om hebben gevraagd.

In de week van maandag 21 t.m. vrijdag 25 april 1975 hoopt men weer een bezoekreis te maken langs de luchtmachtbases te West-Duitsland. De reis zal ditmaal een oriënterend karakter dragen, nl. om zoveel mogelijk gegevens te verzamelen omtrent militairen c.q. gezinnen, die i.v.m. de reorganisatie bij de luchtmacht al of niet West-Duitsland gaan verlaten in 1975. In verband met het bovenstaande, zal de reis deze keer zonder predikanten gemaakt worden. De reis zal ditmaal gemaakt worden door H. J. Bosch en M. Land-

Zendingsnieuws

Van horen zeggen

Soemba-Borneo (70) — Is het mogelijk boeken, tijdschriften, kranten naar Soemba te sturen?

Mógelijk wel, maar niemand kan er iets mee doen. Nog afgezien van taalmoeilijkheden (en hoe groot zijn die!), een gegeven is dat de Soembanes niet leest. Vreemd vinden we dat. Maar het lezen heeft in die samenleving geen plaats. Op de lagere school staat lezen wel op het programma en men doet er dus een paar jaar wat aan. Onderwijs in de Indonesische taal. Na afloop van die schoolperiode komen de jongelui in de kampong en dan slijt dat Indonesisch weer uit en er is geen enkele noodzaak om het lezen bij te houden. In het Soembanes zijn geen boeken verkrijgbaar. Ja een heel eenvoudige en gebrekkige vertaling van het Nieuwe Testament, maar daar maakt men geen intens gebruik van.

Wat je moet weten, hóór je wel. Van oude tijden af vertelden de vaders en moeders geschiedenissen. Nieuws hoor je in de kampong van je vriendjes en vriendinnetjes. En verder is er 'de oude van dagen' die de tradities kent en overdraagt. Ook die van de marapoe, van de geestenwereld, van offeren en feesten.

Zó functioneert die samenleving: alles weet je van horen zeggen. Vertellen neemt een eigen plaats in. En de Soembanes kan praten, urenlang en onderhoudend.

Die situatie doet denken aan wat er in de oude tijden in Israël gebeurde. 'Maak de grote daden van de HERE aan uw kinderen en kindskinderen bekend' (Deut. 4) of wat wij hoorden... wat ons onze vaders vertelden, dat onthouden wij niet hun kindskinderen, verhalend het volgend geslacht de

samen uit het kerkverband geraakt en ze willen elkaar niet in de steek laten. We zullen echter sterk moeten benadrukken, dat ze eens zullen moeten kiezen"; een uitspraak van Prof. Van Gendren is: „Wanneer niet allen mee willen doen met de chr. geref., zal „buiten verband" moeten kiezen." Onzerzijds is naar aanleiding van deze uitspraken de vraag gesteld wat hier precies onder „kiezen" moet worden verstaan.

Uit de verdere bespreking bleek, dat men ons in verband met het huns inziens ontbreken van een landelijk verband, meer ziet als individuele kerken, die elk voor zich op zeker moment een keuze kunnen maken.

Deze situatie is naar de mening van de chr. geref. brs. anders dan bij de eenwording van enkele kerkengroepen in de vorige eeuw.

Men NEIGT ERTOE te veronderstellen, dat de uitspraken wijzen in de richting van het kiezen voor al dan niet aansluiten bij de chr. geref. kerken."

Nieuws uit breder kring

Samen op weg — In een vorig nummer maakten we melding van een samengaan van de Hervormde gemeente („Sola Fide") en de (syn.) geref. kerk te Veenendaal. Het heette, dat voortaan alle erediensten gezamenlijk zouden worden gehouden onder gedeelde verantwoordelijkheid. We ontleenden dit bericht aan het dagblad „Trouw". Men maakte ons erop attent, dat deze mededeling correctie behoefde. Ds W. Blanken (syn.) geref. pred. te Veenendaal) verschaftte ons desgevraagd de volgende informatie: De gemeenschappelijke diensten van beide kerken hebben één keer per maand plaats. Alleen in de nieuwbouwwijk: „De Dragonder" houdt men elke week gezamenlijke diensten.

Geref. Landelijk Jeugdcomité

Op Hemelvaartsdag 1975 (8 mei) organiseert het G.L.J.C. (organisatie van vrijgemaakte jeugd buiten-verband) zijn jaarlijkse, landelijke bijeenkomst.

Het thema van die dag luidt: Kom ook 'es aan het Woord.

Sprekers zijn ds J. Kranenburg uit Groningen en dr W. G. Rietkerk uit Eck en Wiel (bekend van het werk in l'abri). In het forum nemen, behalve de sprekers, plaats prof. dr ir. E. Schuurman (filosoof), drs P. van Kampen en drs D. van der Molen (beiden docent aan de Reformatorische Bijbelschool in Zeist).

Naast de toespraken en de forum-discussie zal er gelegenheid zijn voor (tafel)gesprekken, ruimte om te musiceren etc.

De middagvergadering wordt besloten met een bijbelstudie door Pieter van Kampen.

Plaats: Zuiderkerk, Van Karnebeekstraat hoek Zuiderkerkstraat, Zwolle.

Tijd: de bijeenkomst begint om

half elf en zal later in de middag afgelopen zijn.

Toegangsprijs f 3,— per persoon (voorlopig vastgesteld).

In het april-nummer van Verkenning (administratie: Chris v. d. Berg, Rhijnvis Feithlaan 21, Zwolle) zullen artikelen, stellingen, literatuurverwijzingen enz. ten behoeve van bestudering van het thema worden opgenomen, evenals nadere informatie over de gespreksdag.

In juni worden in Verkenning een verslag van 8 mei en de toespraken gepubliceerd.

Intern. Christelijk Studiecencentrum

Door het Internationaal Christelijk Studiecencentrum wordt van 8 t.m. 16 augustus 1975 een cursus gegeven voor aankomende studenten (aan universiteit, hogeschool, academie).

De cursus zal als een brug gaan functioneren tussen het Middelbaar en Wetenschappelijk onderwijs.

De cursus richt zich op:

— Bijbels normbesef (wat heeft geloof in Jezus Christus te maken met wetenschap?)

— Algemene oriëntatie in het universitaire leven. (Het leven als student binnen en buiten de college-uren, contact met christelijk studentenwerk enz.)

— Effektief studeren (studietraining).

Deze en andere punten zullen op verschillende manieren behandeld worden (sprekers, werkgroepen, bijbelstudies). Daarnaast is er tijd voor roeien, zwemmen, balspelen enz.

De cursus wordt in Baambrugge (bij Abcoude) gehouden in een gerestaureerde boerderij.

Het deelnemersaantal is beperkt. Kosten f 95,—.

De leiding berust bij docenten aan het Middelbaar Onderwijs en andere deskundigen.

Aanvraag folder en aanmeldingen: Stichting ICS, Pr. Beatrixstraat 11, Baambrugge.

Zendingsblad „Vandaar"

Op 1 februari verscheen het eerste nummer van het nieuwe, gezamenlijke zendingsblad „Vandaar". Het is een uitgave van de Raad voor de Zending van de Nederlandse Hervormde Kerk en de zending van de Gereformeerde Kerken, meestal aangeduid naar de namen van de plaatsen waar zij hun bureaus hebben, Oegstgeest en Baarn. In dit nieuwe blad „Vandaar" zijn de twee bladen 'Zendingsblad' en 'ZD' samengevoegd.

De redactieformule luidt: Maandblad ter berichtgeving over Gods opdracht aan zijn wereldwijde kerk om, overal waar mensen wonen, het evangelie te verkondigen en daaraan gestalte te geven in het leven van mens en maatschappij.

De uitgave van dit gezamenlijke blad is een nieuwe stap, die voortkomt uit een reeds gegroeide samenwerking in verschillende landen overzee. Omdat beide zendingen

echter nog eigen begrotingen hebben werd besloten het nieuwe blad uit te geven in twee edities. In de hervormde editie van „Vandaar" wordt in het februari-nummer de hervormde zendingsbegroting, in de gereformeerde de gereformeerde begroting gepubliceerd.

Verscheen het hervormde Zendingsblad tot voor kort slechts met een vierkleurenomslag en het gereformeerde ZD met een steunkleur, Vandaar bevat een groot aantal pagina's in vierkleuren-druk. Deze nieuwe uitvoering is mogelijk dank zij de hoge oplaat (233.000 exemplaren), door gebruik te maken van dunner papier en

doordat de gereformeerde lezers in het vervolg een nummer minder ontvangen. Het blad verschijnt tien maal per jaar.

In het eerste nummer heeft Filius een gesprek met drs H. Bootsma en ds A. Vos die hun beide zendingen voorstellen. Het blad bevat een kleurige fotoreportage uit Rwanda en in het hart een wereldkaart, waarin de verspreiding van de bijbel in kleur wordt gebracht. In de komende nummers zullen ook wereldkaarten verschijnen die de wereldgodsdiensten, de verhouding rijk en arm in beeld brengen en laten zien waar de Nederlandse zendingen samenwerken met de kerken overzee.

Heden heeft God tot Zich genomen, onze lieve Zuster, Schoonzuster en Tante

Maaïke Cornelia van Oord
weduwe van Cors van den Brink

in de ouderdom van 84 jaar.

Werkendam:
E. van Oord
Utrecht:
A. A. van Oord-Visser
Dordrecht:
A. van Oord-Eggink
Neven en Nichten

Bussum, 27 maart 1975

Welk echtpaar
(en) misschien 65+er of andere
volw. pers. willen van 2 tot 16 aug.
in ons

VRJSTAAND HUIS MET TUIN
op de Veluwe,

5 min. van bos en hei,
een niet dure vakantie houden?

Tel. 08380-16969

Te huur
tegen geringe vergoeding

BUNGALOW

aan de rand van Hengelo

Natuurrijke omgeving,
tijdstop 4-7—25-7 '75.

Tel. 05400-20085.

CHR. MAVO - URK

Voor onze groeiende school (340 ll)
vragen wij per 1 aug. 1975

LERAREN en/of LERARESSEN

Er wordt naar gestreefd een drietal leraren te benoemen met een volledige weektaak.

Voor de te benoemen leraren zijn er ruime mogelijkheden.

Beschikbaar zijn:

WIS- en NATUURKUNDE - 32 uur
ENGELS - 32 uur

Verder zijn er naar keuze combinaties mogelijk binnen de groep vakken:

NE, DU, AK, MA, GD.

Zij, die het Christelijk onderwijs uit overtuiging dienen, worden uitgenodigd hun brieven te zenden aan het Bestuur van de vereniging „Rehoboth", p/a Postbus 61, Urk.

Inlichtingen verkrijgbaar bij de directeur J. W. van der Sloot, tel. 05277-1237 ((school), 1205 (huis) en evt. bij de adj. dir. J. A. van Eck, tel. 05277-2218.

URK is een levendige vissersplaats met meer dan 9000 inwoners en een overwegend jonge bevolking.

Via de polders heeft URK uitstekende verbindingswegen naar alle richtingen.

De huisvesting van leraren heeft tot nu toe geen problemen opgeleverd.

Deze zomer start de bouw van een permanent 19-klassis schoolgebouw.

In onze schoolvereniging wordt samengewerkt door leden van de volgende kerken: Geref., N.H., Chr. Geref., en Vrijg Geref.

Komt U een kijken?
Het verplicht u tot niets.

Redaktieleden

Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Ds E. R. Postma
Ds H. Smit
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Postbus 7176
te Amsterdam.
Redactie-assistent
K. Muller

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen",
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 27,50 per jaar
f 14,— per halfjaar
f 7,25 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw"

Abonnementenadministratie
Pasteursingel 29b,
Rotterdam-7
Tel. 010-153703
Giro 40 49 45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.